

Verslag van het werkcollege Historische Interieurs in Nijmegen.

Gedurende mijn bachelor opleiding kunstgeschiedenis aan de Universiteit Leiden en een stage bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed bij dr. Eloy Koldewey heb ik een sterke affiniteit ontwikkeld voor het historische interieur. Per september 2014 had ik mij ingeschreven voor de masteropleiding kunstgeschiedenis aan de Universiteit Utrecht, met als specialisatie architectuurgeschiedenis en monumentenzorg. Naast deze master in Utrecht had ik besloten dat ik graag een bijvak aan de Radboud Universiteit Nijmegen wilde volgen bij prof. dr. Johan de Haan, die daar een werkcollege zou gaan geven met als onderwerp 'privé en publiek: de interactie tussen interieurs van woonhuizen en openbare gebouwen'. Door het volgen van dit werkcollege was ik in de gelegenheid mijn kennis op het gebied van het interieur te verbreden en verdiepen. Gezien mijn financiële situatie was ik niet in staat het college in Nijmegen te volgen zonder een ondersteuning van de reiskosten Leiden-Nijmegen vanuit mijn woonplaats Leiden. Ik heb toen een aanvraag gedaan bij het Interieurfonds, in de hoop dat het fonds zou kunnen bijdragen in de reiskosten. Tot mijn grote vreugde werd mijn aanvraag gehonoreerd, waardoor het voor mij mogelijk was het werkcollege in Nijmegen te volgen. Hier ben ik het Interieurfonds ontzettend dankbaar voor.

Tijdens het werkcollege bij Johan de Haan heeft een aantal raadhuizen in Friesland als case study gediend. Verschillende raadhuizen in Friesland werden bezocht, waaronder het stadhuis van Harlingen. Daarnaast werden ook woonhuizen bezocht om de interactie tussen raadhuizen en woonhuizen te bestuderen.

Tijdens de excursie naar Harlingen hebben we het archiefmateriaal over de bouw van het stadhuis bestudeerd in museum het Hannemahuis. Dit archiefmateriaal bestond uit zeven verslagen, waarin

tijdens de bouw van 1730 tot 1734 verslag is gedaan door commissieleden, aangewezen om de bouw in goede banen te leiden. Vanwege het enthousiasme van alle studenten voor het bestuderen van dit achttiende-eeuwse archiefmateriaal is besloten het stadhuis van Harlingen te kiezen als onderwerp voor het eindwerkstuk van het college. Onder de studenten zijn verschillende deelonderwerpen verdeeld, waarbij ieder een ander aspect van het stadhuis van Harlingen zou onderzoeken. Mijn deelonderwerp met betrekking tot het stadhuis van Harlingen was de indeling van de plattegrond. Hierbij ben ik nader ingegaan op de vraag waarom de ruimtes in het stadhuis op deze manier zijn gegroepeerd. Om tot een antwoord op deze vraag te komen, heb ik onderzocht wat de kenmerken zijn van de achttiende-eeuwse plattegrond van het stadhuis en wat de parallellen zijn met de indeling van een woonhuis uit de zeventiende en achttiende eeuw. Daarnaast heb ik gekeken naar de typologie van de belangrijkste ruimte in het stadhuis, de raadzaal, die letterlijk een speciale plaats inneemt in de plattegrond. Ten slotte heb ik de veranderingen beschreven die zich in de loop van de tijd in de plattegrond hebben voorgedaan.

Uit het onderzoek kwamen verrassende resultaten. De indeling van de plattegrond van het stadhuis van Harlingen bleek inderdaad veel overeenkomsten te hebben met een woonhuisplattegrond uit de zeventiende en achttiende eeuw, waarbij sprake was van de volgende indeling; een voorhuis met zijkamer of comptoir, met daarachter gelegen een binnenhaard. Achter de binnenhaard lag de achterkamer. De belangrijkste ruimte van een huis was gelegen op de verdieping aan de voorzijde, dit was de zogenoemde grote bovenzaal. De ligging van de raadzaal in het stadhuis komt overeen met de situering van een grote bovenzaal. De typologie van de raadzaal, een rechthoekige zaal met daarin twee schouwen tegenover elkaar en een gewelfd plafond, heeft een lange voorgeschiedenis die teruggaat op de grote zaal van het Mauritshuis in Den Haag. Bovendien werd duidelijk dat de typologie van de Harlinger raadzaal navolging heeft gehad in de stadhuizen van Dokkum, Sneek en Franeker. Deze stadhuizen kregen krap dertig jaar later dan Harlingen een nieuwe raadzaal, die wat betreft typologie te vergelijken is met de raadzaal in Harlingen. Tenslotte bleek na bestudering van verschillende plattegronden dat de plattegrond van het stadhuis van Harlingen vanaf de bouw in 1730-1734 meerdere keren is gewijzigd, waarbij de ruimtes grotendeels in tact zijn gebleven. Alleen zijn de functies van de ruimtes gewijzigd. Hier zijn slechts twee uitzonderingen op: de raadzaal en de bodekamer hebben vanaf 1730 altijd hun functie behouden. Veranderingen van functies zijn te wijten aan veranderingen binnen de structuur van het gemeentebestuur.

Inmiddels heb ik het werkcollege met goed gevolg afgesloten. Voor studenten die zich ook willen specialiseren op het gebied van het interieur is dit werkcollege van prof. dr. Johan de Haan zonder meer een aanrader. Het is een leerzaam half jaar geweest waarin mijn affiniteit voor het interieur is

toegenomen, mede dankzij het enthousiasme van Johan de Haan en het interessante onderwerp van dit college. Het was een zeer goede aanvulling voor het verdere verloop van mijn carrière waarin het mijn ambitie is om mij verder te specialiseren op het gebied van historische interieurs. Zonder de bijdrage van het Interieurfonds was dit niet mogelijk geweest. Ten slotte wil ik benadrukken hoe belangrijk stichtingen zoals het Interieurfonds zijn. Inmiddels is het besef dat het interieur een wezenlijk onderdeel is van ons erfgoed aan het toenemen, al is dit besef naar mijn idee nog lang niet groot genoeg. De Stichting Interieurfonds is van groot belang om de aandacht voor het historische interieur te bevorderen, ik hoop dan ook van harte dat meer studenten mijn voorbeeld zullen volgen en het vakgebied interieur meer aandacht zal gaan krijgen in het onderwijs.